

Asiakasmaksujen alentamisen ja perimättä jättämisen perusteet

1.1.2026

Sisällys

1. Asiaksmaksujen alentaminen tai perimättä jättäminen - asiakasmaksulain 11 §:n soveltaminen Kymenlaakson hyvinvointialueella	1
2. Vammaispalvelulain 2 §:n mukainen suojasäännös	2
3. Asiakkaan hakemus perusteena maksun alentamiselle tai perimättä jättämiselle.	3
4. Päätös asiakasmaksusta, sen alentamisesta tai perimättä jättämisestä	3
5. Perusteet asiakasmaksun alentamisen tai perimättä jättämisen harkinnassa	5

1. Asiakasmaksujen alentaminen tai perimättä jättäminen - asiakasmaksulain 11 §:n soveltaminen Kymenlaakson hyvinvointialueella

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) annetun lain 11 §: n mukaan sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteutumista. Edellä mainittujen asiakasmaksujen alentaminen on ensisijainen toimeentulotukeen nähden.

Terveydenhuollon tasamaksuja ei alenneta tai jätetä perimättä. Terveydenhuollon tasamaksuja ovat hinnaston mukaiset, kaikille samansuuruiset maksut, kuten lääkärin vastaanotto, suun terveydenhuollon maksut, poliklinikkamaksut ja lyhytaikaisen laitoshoidon maksut. Terveydenhuollon tasasuuruiset maksut kuuluvat perustoimeentulotuksessa huomioitaviin menoihin.

Maksua voidaan siis alentaa tai jättää perimättä seuraavien maksujen osalta:

- Sosiaalipalvelujen tulosidonnaiset maksut, kuten kotiin annettavat palvelut ja asumispalvelut
- Sosiaalipalvelujen tasamaksut, kuten tukipalveluiden ja tilapäisten palveluiden maksut
- Terveydenhuollon pitkäaikainen laitoshoido, kun maksu on määritelty hakijan tulojen ja menojen perusteella.

Mikäli asiakkaalla on taloudellisia vaikeuksia asiakasmaksun maksamisessa, ohjataan hänet ottamaan yhteyttä maksupäätöksen tehneeseen viranhaltijaan. Asiakasohjeet asiakasmaksujen alentamisesta tai perimättä jättämisestä löytyvät myös hyvinvointialueen internetsivuilta.

Ensisijaisesti asiakkaan kanssa sovitaan maksun eräpäivän siirtämisestä tai tehdään maksusuunnitelma. Jos maksuvaikkeudet vaikuttavat pidempiaikaisilta, tehdään selvitys asiakkaan taloudellisesta tilanteesta, jotta voidaan harkita asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä.

Asiakas ohjataan aina hakemaan ensisijaisesti Kelan etuuksia (esim. eläkkeensaajan hoitotuki ja asumistuki) ennen mahdollista kuukausimaksun alentamista. Etuspäätöksen odottamisen ajalta on varmistettava asiakkaan toimeentulon edellytykset.

2. Vammaispalvelulain 2 §:n mukainen suojasäännös

Vammaispalvelulaki (675/2023) 2 §:

Vammaispalvelulain perusteella järjestetään palveluita vain, jos muussa laissa tarkoitettut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä. Vammaisen henkilön palvelut järjestetään ensisijaisesti sosiaali- ja terveydenhuoltolain, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain, varhaiskasvatuslain, perusopetuslain tai muun ensisijaisen lain perusteella.

Sen lisäksi mitä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:ssä on säädetty, vammaiselle henkilölle ensisijaisen lain perusteella järjestetyistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista määrättävä maksu on jätettävä määräämättä tai perimättä tai sitä on alennettava, jos maksu estää vammaisen henkilön palveluiden yksilöllisen järjestämisen tai vaikeuttaa sitä olennaisesti tai jos siihen on syytä huollolliset näkökohdat huomioon ottaen.

Maksun määrääminen ja siihen liittyvä päätösharkinta on osa asiakkaan kanssa tehtävää sosiaalityötä, minkä vuoksi maksun määräämiseen ja sen suuruuteen vaikuttavat myös asiakkaan sosiaaliset olosuhteet kokonaisuudessaan. Suojasäännös tulee siksi ottaa huomioon jo palveluista päätettäessä. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa vammaiselle henkilölle sopiviksi ja riittäviksi todettujen ensisijaisten palvelujen järjestäminen tilanteessa, jossa asiakasmaksulain mukainen maksu estäisi tai vaikeuttaisi oleellisesti vammaisen henkilön palvelujen yksilöllisen järjestämisen tai jos siihen on syytä huollolliset näkökohdat huomioon ottaen.

3. Asiakkaan hakemus perusteena maksun alentamiselle tai perimättä jättämiselle

Asiakasmaksun alentamiseksi tai perimättä jättämiseksi asiakkaan tulee pääsääntöisesti tehdä hakemus. Hakemusohjeet saa päätöksen tehneeltä asiakasohjaajalta tai muulta viranhaltijalta. Ohjeistusta annetaan myös hyvinvointialueen internetsivuilla.

Asiakkaan tulee esittää perusteet hakemukselleen sekä tositteet menoista, tuloista, varoista ja veloista, joihin halutaan vedota sekä esittää niistä pyydytyt selvitykset. Lisäksi tulee esittää tiliotteet kaikista tileistä kahden kuukauden ajalta sekä viimeisin verotodistus. Mahdolliset toimeentulotukipäätökset laskujen erääntymiskuukaudelta tulee myös esittää.

Mikäli asiakas ei toimita riittäviä selvityksiä, ratkaisu tehdään ilman niitä. Ilmoitettuja menoja ei voida huomioida, jos niistä ei ole esittää mitään kirjallista tositetta. Mikäli kyse on yhteistaloudessa asuvista puolisoista, tiedot pyydetään molemmilta. Mikäli samassa taloudessa asuu muita kuin perheenjäseniä, huomioidaan menona hakijan osuus asumiskustannuksista, muuten hakemus käsitellään vain hakijan osalta hakijan huoltovelvollisuus huomioiden.

4. Päätös asiakasmaksusta, sen alentamisesta tai perimättä jättämisestä

Asiakas saa aina muutoksenhakukelpoisen päätöksen häneltä perittävästä maksusta sekä sen alentamisesta tai perimättä jättämisestä. Viranhaltija, jolla sosiaalipalvelujen toimintasäännön mukaan on oikeus päättää asiakasmaksuista, niiden alentamisesta tai perimättä jättämisestä, tekee asiakasmaksuja koskevat päätökset.

Sosiaalihuollon asiakasmaksua ja terveydenhuollon tulojen mukaan määräytyvää asiakasmaksua koskevassa päätöksessä tulee näkyä sen voimassaoloaika ja asiakaskohtaiset perustelut. Laskelma, johon päätös perustuu, lähetetään päätöksen mukana.

Maksun alentaminen/perimättä jättäminen tehdään asiakkaan tilanteesta riippuen 1–6 kuukaudeksi, kuitenkin enintään vuodeksi. Maksualennus tai perimättä jättäminen myönnetään pääsääntöisesti hakemiskuukauden alusta. Mahdollista uutta alentamista tai perimättä jättämistä tulee hakea uudella hakemuksella ja siihen tarvittavilla liitteillä. Asiakkaan tulee ilmoittaa mahdollisista olosuhdemuutoksista päätöksen voimassaolon aikana.

Mikäli asiakkaalle tehdään palvelutarpeen muutoksesta johtuen uusi maksupäätös samassa palvelussa eikä taloudellinen tilanne ole muuttunut, ei tarvita uutta hakemusta maksun alentamisesta/perimättä jättämisestä. Mikäli asiakkaan sama palvelu muuttuu toiseen palveluun, on maksun alentamista haettava uudelleen, koska maksujen määrätymisen perusteet ovat erilaiset.

Määräaikaisen maksun alentamisen tai perimättä jättämisen jakson päätyttyä asiakas saa pääsääntöisesti uuden päätöksen perittävästä maksusta.

Terveystalouden tasamaksuja koskevat hakemukset ratkaisee talousjohtaja. Taloudellisen tilanteen selvityksiä ei tarvita hakemuksen käsittelyyn.

Perinnässä olevien laskujen osalta päätöksen tekee talousjohtaja.

5. Perusteet asiakasmaksun alentamisen tai perimättä jättämisen harkinnassa

Näitä perusteita noudatetaan vain sosiaalihuollon maksuissa ja terveydenhuollon pitkäaikaisessa laitoshoidossa.

Myönnetystä palvelusta riippuen osa asiakasmaksuista on asiakkaan tuloista riippumattomia, osa määräytyy bruttotulojen ja osa nettotulojen perusteella. Asiakasmaksujen alentamisen ja perimättä jättämisen tulee kuitenkin aina perustua asiakkaan tosiasialliseen taloudelliseen tilanteeseen.

Harkittaessa asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä otetaan kaikkien palvelujen osalta aina huomioon asiakkaan nettotulot riippumatta siitä, millä perusteella asiakasmaksu on määrätty. Tuloina otetaan huomioon kaikki asiakkaan tulot, vaikka niitä ei otettaisikaan huomioon asiakasmaksua määrättäessä. Lisäksi otetaan huomioon talletukset ja omaisuus, koska arvioidaan nimenomaan toimeentulon ja elatuskyvyn vaarantumista. Vaikka talletuksia ja muita varoja ei maksua määrättäessä oteta huomioon, ne vaikuttavat arviointiin asiakkaan toimeentulon kokonaistilanteesta. Tätä arvioidaan tiliotteiden ja verotustietojen perusteella.

Asiakkaan käytössä olevat talletukset eli kaikilla eri tileillä olevat varat ja muut nopeasti käytettävissä olevat varat tulee käyttää ennen kuin asiakasmaksun alentamiseen lähdeään. Tällaista varallisuutta ovat esimerkiksi virtuaalivaluutta, sijoitusrahasto-osuudet, henkilöstörahasto-osuudet, osakkeet, säästövakuutuskertymät ja arvopaperit. Jos asiakasmaksu on määrätty puolisojen yhteisten tulojen perusteella, myös asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä harkittaessa otetaan huomioon molempien puolisojen taloudellinen tilanne. Huomioon otetaan aina myös perhe koko, jos perheessä on alaikäisiä lapsia.

Kun viranhaltija arvioi, vaarantaako asiakasmaksu asiakkaan toimeentulon tai elatusvöllisyyden, otetaan huomioon se, mitä itse palveluun ja siitä perittävään maksuun sisältyy. Tämän perusteella nähdään, mitä asiakkaan tulee itse maksaa hänen käyttöönsä jäävillä varoilla. Harkintaa ohjaavat asiakkaan käyttöön jätettävät minimikäyttövarat vaihtelevat palveluittain. Yksilöllisiä eroja tulee ennen kaikkea huomioon otettavista menoista, esim. kuinka paljon muita palveluja ja niistä aiheutuvia maksuja asiakkaalla on.

Kotihoito

Kotihoidossa asiakas vastaa kaikista elämisen ja asumisen kustannuksista, joten arviointia tehdään perustoimeentulotuen mukaan. Asiakkaalle ei saa syntyä pysyvää toimeentulotuen tarvetta. Tavanomaiset elämisen kustannukset ravinto mukaan lukien sisältyvät perustoimeentulotuen perusosaan, joka vuonna 2026 yksin asuvalla on 596,32 €/kk.

Kohtuulliseksi asiakkaan elantoon käytettäväksi rahaksi katsotaan perustoimeentulotuen perusosan suuruus pyöristettynä seuraavaan tasaeuroon, yksinasuvalla 597 €/kk. Perheen koko otetaan huomioon perustoimeentulotuen perusosan määrien mukaisesti.

Asiakkaan asiakasmaksun mahdollista alentamista tai perimättä jättämistä laskettaessa huomioidaan asiakkaan nettotulot. Nettotuloista vähennetään alla luetellut menot.

- Asumiskustannukset; yhtiövastike/käyttövastike (ei rahoitusvastike tai muu asunovelka korkoja lukuun ottamatta), vuokra, sähkö, vesi, lämmitys, kotivakuutus sekä omakotitalossa lisäksi kiinteistövero, tonttivuokra, kiinteistövero sekä muut välttämättömät asumismenot, jotka perustoimeentulotuessaakin otetaan huomioon. Näistä vähennetään asumistuki ja muut mahdolliset tulot asumisesta (esim. omakotitalossa vuokratulot)
- Lääkekustannukset enintään sairausvakuutuslain mukaisen vuosiomavastuun suuruisena 53,01 €/kk. Poikkeustilanteissa voidaan hyväksyä perustellut suu-remmat lääkekustannukset, esim. asiakkaalla on kertaluontoinen suuri lääkekustannus, joka vaarantaa toimeentulon eikä maksusuunnitelmaa voida hyödyntää. Tällöin lääkemenot hyväksytään vain sellaisena kuukautena, kuin lääkemenoja on syntynyt, eikä harkinnalla voida lisäksi vähentää laskennallista kuukausittaista lääkekulua.
- Muiden kuin sairausvakuutuslain mukaan korvattavien lääkkeiden, kliinisten ravintovalmisteiden ja perusvoiteiden kustannukset siltä osin kuin lääkemääräyksen tehnyt terveydenhuollon ammattihenkilö on arvioinut ne asiakkaan terveydelle tarpeellisiksi. (Itsehoitolääkkeitä ei huomioida, ne huomioidaan perustoimeentulotuen perusosassa).
- Terveydenhuoltomenot julkisen terveydenhuollon kustannusten mukaisesti. Yksityislääkärin kustannuksia voidaan hyväksyä vain, ellei julkista palvelua ole saatavissa (esim. silmälääkäri).
- Terveydenhuollon ammattihenkilön arvioimat asiakkaan terveyden ja hoidon kannalta välttämättömät muut terveydenhoidon kulut (esim. diabetespotilaan jalkahoito)

- Mikäli asiakkaalla on jokin vakuutus tai sairaskassan jäsenyys, joka korvaa terveydenhuoltomenoja, ei näitä menoja hyväksytä vähennyksinä, vaan korvaus tulee hakea asianosaiselta taholta.
- Asiakkaan palvelutarpeen arvioon perustuvat kotihoidon ja/tai tukipalvelun asiakasmaksu (ateriapalvelumaksusta voidaan hyväksyä enintään puolet, koska ateriat sisältyvät jo perustoimeentulotuen perusosaan)
- Edunvalvojan palkkion perusmaksu (pääsääntöisesti vuosimaksu jaettuna 12). Edunvalvojan palkkion perusmaksu vaihtelee asiakkaan tulojen mukaan, edunvalvojan tulee ilmoittaa maksun määrä.
- Edunvalvonnan tilintarkastusmaksu.
- Mahdolliset maksettavat elatusavut

Tavanomaisiin elämisen kustannuksiin (ravinto, vaatemet, vähäiset terveydenhuoltomenot esim. itsehoitolääkkeet, henkilökohtaisesta puhtaudesta ja kodin puhtaudesta aiheutuvat menot, lehtien tilausmaksut, paikallisliikenteen maksu, puhelimen ja tietoliikenteen käytöstä aiheutuvat menot, harrastus ja virkistysmenot sekä muut vastaavat jokapäiväiset menot) katsotaan jäävän tulojen ja edellä listattujen menojen välinen erotus.

Jotta asiakkaalle ei synny jatkuvaa toimeentulotuen tarvetta, on tuon erotuksen oltava vähintään perustoimeentulotuen perusosan määrä 597 €/kk. Tähän perusosaan sisältyvistä menoista ei tarvitse esittää tositteita.

Lisäksi aina tarkastellaan asiakkaan käytettävissä olevia varoja ja mahdollisuutta kattaa niillä muita menoja.

Yhteisöllinen asuminen

Asiakasmaksu määräytyy samalla tavoin kuin kotihoidossa. Asiakas voi valita, käyttääkö asumisyksikön ateriapalveluja tai muuta ateriapalvelua tai hankkiiko elintarvikkeet itse. Jos hän käyttää asumisyksikön ateriapalveluja täysimääräisesti, kustannus ylittää selkeästi perustoimeentulon laskennallisen ravintokustannusten osuuden (49 % perusosasta).

Asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä arvioitaessa menoina otetaan huomioon

- Nettoasumiskustannukset (vuokra, sähkö, vesi ym. välttämättömät asumismenot, asumistuki vähennettynä)

- Lääkekustannukset enintään sairausvakuutuslain mukaisen vuosiomavastuun suuruisena 53,01 €/kk. Poikkeustilanteissa voidaan hyväksyä perustellut suuremmat lääkekustannukset, esim. asiakkaalla on kertaluontoinen suuri lääkekustannus, joka vaarantaa toimeentulon eikä maksusuunnitelmaa voida hyödyntää. Tällöin lääkemenot hyväksytään vain sellaisena kuukautena, kuin lääkemenoja on syntynyt, eikä voida lisäksi vähentää laskennallista kuukausittaista lääkekuluja.
- Muiden kuin sairausvakuutuslain mukaan korvattavien lääkkeiden, kliinisten ravintovalmisteiden ja perusvoiteiden kustannukset siltä osin kuin lääkemääräyksen tehnyt terveydenhuollon ammattihenkilö on arvioinut ne asiakkaan terveydelle tarpeellisiksi. (Itsehoitolääkkeitä ei huomioida, ne huomioidaan perustoimeentulotuen perusosassa)
- Terveydenhuoltomenot julkisen terveydenhuollon kustannusten mukaisesti. Yksityislääkärin kustannuksia voidaan hyväksyä vain, ellei julkista palvelua ole saatavissa (esim. silmälääkäri).
- Terveydenhuollon ammattihenkilön arvioimat asiakkaan terveyden ja hoidon kannalta välttämättömät muut terveydenhoidon kulut (esim. diabetespotilaan jalkahoito)
- Mikäli asiakkaalla on jokin vakuutus tai sairaskassan jäsenyys, joka korvaa terveydenhuoltomenoja, ei näitä menoja hyväksytä vähennyksinä, vaan korvaus tulee hakea asianosaiselta taholta.
- Asiakkaan palvelutarpeen arvioon perustuva asumispalvelumaksu ja tukipalvelujen/ylläpitomaksun kustannukset.
- Jos asiakas käyttää täysimääräisesti asumisyksikön ateriapalvelua, voidaan menona huomioida täyden ateriapaketin kustannus 555,10 €/kk (tällöin asiakkaalle jäävästä perustoimeentulotuen perusosasta vähennetään ravinnon laskennallinen osuus, joka on 49 %). Jos ateriapalvelun käytön osalta on sovittu muuten asiakassuunnitelmassa, huomioidaan käytetyn ateriapalvelun osuus ravintomenona ja muuta ravintomenoihin tarkoitettua käyttövaraa vähennetään samassa suhteessa.
- Edunvalvojan palkkion perusmaksu (pääsääntöisesti vuosimaksu jaettuna 12). Edunvalvojan palkkion perusmaksu vaihtelee asiakkaan tulojen mukaan, edunvalvojan tulee ilmoittaa maksun määrä.
- Edunvalvonnan tilintarkastusmaksu.
- Mahdolliset maksettavat elatusavut

Lisäksi asumispalveluun siirryttäessä huomioidaan asiakasmaksulaissa määritellyllä tavalla enintään 6 kuukauden ajan edellisen asunnon kustannuksia vähennyksenä. Nämä vähennykset huomioidaan jo varsinaista asiakasmaksua määrättäessä vähennyksenä tuloista, eikä erillistä harkintaa näiden kustannusten osalta tehdä.

Tavanomaisiin elämisen kustannuksiin (ravinto, vaatemet, henkilökohtaisesta puhtaudesta ja kodin puhtaudesta aiheutuvat menot, lehtien tilausmaksut, paikallisliikenteen maksu, puhelimen ja tietoliikenteen käytöstä aiheutuvat menot, harrastus ja virkistysmenot sekä muut vastaavat jokapäiväiset menot) katsotaan jäävän tulojen ja edellä listattujen menojen välinen erotus.

Jos asiakas käyttää asumisyksikön täyden ateriapalvelun, jonka kustannus on 555,10 €/kk, se otetaan huomioon menona. Vastaavasti tavanomaisen elämisen kustannuksiksi ei tässä tilanteessa huomioida laskennallista ravinnon osuutta (49 %) perustoimeentulotuen perusosasta. Tällöin asiakkaalle pitäisi jäädä vähennysten jälkeen käyttöönsä vähintään 304 €/kk. Jos ateriapalvelun käytön osalta on sovittu muuten asiakassuunnitelmassa, huomioidaan käytetyn ateriapalvelun osuus ravintomenona ja muuta ravintomaihin tarkoitettua käyttövaraa vähennetään samassa suhteessa.

Lisäksi aina tarkastellaan asiakkaan käytettävissä olevia varoja ja mahdollisuutta kattaa niillä muita menoja.

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

Ympäri vuorokautisen palveluasumisen asiakasmaksu sisältää hoivan, hoidon, ateriat sekä muut asumisyksikössä annettavat palvelut. Asiakkaan kustannettavaksi jäävät vaatemet, henkilökohtaisesta puhtaudesta aiheutuvat menot, lehtien tilausmaksut, paikallisliikenteen maksu, puhelimen ja tietoliikenteen käytöstä aiheutuvat menot, harrastus ja virkistysmenot sekä muut vastaavat jokapäiväiset menot.

Asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä arvioitaessa menoina otetaan huomioon:

- Palveluasumisen asumiskustannukset (vuokra, sähkö, vesi, pakollinen kotivakuutus ym. välttämättömät asumismenot, asumistuki vähennettynä)
- Lääkekustannukset enintään sairausvakuutuslain mukaisen vuosiomavastuun suuruisena 53,01 €/kk. Poikkeustilanteissa voidaan hyväksyä perustellut suuremmat lääkekustannukset, esim. asiakkaalla on kertaluontoinen suuri lääkekustannus, joka vaarantaa toimeentulon eikä maksusuunnitelmaa voida hyödyntää. Tällöin lääkemenot hyväksytään vain sellaisena kuukautena, kuin lääkemenoja

on syntynyt, eikä voida lisäksi vähentää laskennallista kuukausittaista lääkeku-
lua.

- Muiden kuin sairausvakuutuslain mukaan korvattavien lääkkeiden, kliinisten ravintovalmisteiden ja perusvoiteiden kustannukset siltä osin kuin lääkemääräyksen tehnyt terveydenhuollon ammattihenkilö on arvioinut ne asiakkaan terveydelle tarpeellisiksi. (Itsehoitolääkkeitä ei huomioida, ne huomioidaan perustoimeentulotuen perusosassa)
- Terveydenhuoltomenot julkisen terveydenhuollon kustannusten mukaisesti. Yksityislääkärin kustannuksia voidaan hyväksyä vain, ellei julkista palvelua ole saatavissa (esim. silmälääkäri).
- Terveydenhuollon ammattihenkilön arvioimat asiakkaan terveyden ja hoidon kannalta välttämättömät muut terveydenhoidon kulut (esim. diabetespotilaan jalkahoito)
- Mikäli asiakkaalla on jokin vakuutus tai sairaskassan jäsenyys, joka korvaa terveydenhuoltomenoja, ei näitä menoja hyväksytä vähennyksinä, vaan korvaus tulee hakea asianosaiselta taholta.
- Asiakkaan palvelutarpeen arvioon perustuva asumispalvelumaksu/ylläpitemaksu
- Erikseen harkiten kertaluonteiset hankinnat, jotka ovat välttämättömiä toimintakyvyn tai terveyden kannalta esim. silmälasit, hammasproteesit.
- Erikseen harkiten isommat asiakkaan tarpeeseen perustuvat vaatehankinnat, esim. asiakkaalla on kertaluontoinen suuri vaatekustannus (esim. ulkovaatteet), joka vaarantaa toimeentulon eikä maksusuunnitelmaa voida hyödyntää.
- Edunvalvojan palkkion perusmaksu (pääsääntöisesti vuosimaksu jaettuna 12). Edunvalvojan palkkion perusmaksu vaihtelee asiakkaan tulojen mukaan, edunvalvojan tulee ilmoittaa maksun määrä.
- Edunvalvonnan tilintarkastusmaksu.

Lisäksi asumispalveluun siirryttäessä huomioidaan asiakasmaksulaissa määritellyllä tavalla enintään 6 kuukauden ajan edellisen asunnon kustannuksia vähennyksenä. Nämä vähennykset huomioidaan jo varsinaista asiakasmaksua määrättäessä vähennyksenä tuloista, eikä erillistä harkintaa näiden kustannusten osalta tehdä.

Arvioitaessa maksun alentamisen tarvetta lähtökohtana on asiakkaan käyttövara, joka on ikääntyneiden palveluissa vähintään 195 €/kk ja päihde- ja mielenterveyskuntoutujien palvelussa ja vammaisten palveluissa vähintään 215 €/kk. Lisäksi huomioidaan asiakkaan muut käytettävissä olevat varat. Jos näillä ei voida kattaa hyväksyttäviä ylimääräisiä menoja, harkitaan asiakasmaksun alentamista tai poistamista määrääjäksi.

Pitkäaikainen laitoshoido

Pitkäaikaisessa laitoshoidossa lääkäri arvioi joko hoidon alkaessa tai hoidon aikana, että Potilaan hoito tulee jatkumaan yli 3 kuukautta ja lääkäri tekee päätöksen potilaan ottamisesta pitkäaikaishoitoon. Päätös asiakasmaksusta tehdään seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Pitkäaikaisen laitoshoidon maksu sisältää ympärivuorokautisen hoidon lisäksi ateriat ja lääkkeet. Käyttövaroillaan asiakas kattaa lähinnä henkilökohtaisesta hygieniasta aiheutuvat menot, sekä puhelimen ja tietoliikenteen käytöstä aiheutuvat menot. Käyttövaraksi on määritelty vähintään 131/kk.

Mikäli asiakkaalla on jokin tilapäinen ylimääräinen meno, johon käyttövara ei riitä, voidaan maksua tarvittaessa tilapäisesti alentaa seuraavan kohdan perusteiden mukaisesti. Pääsääntöisesti tällaisia hyväksyttäviä ylimääräisiä menoja ei ole, koska laitoshoitoon sisältyy täysi ylläpito. Edellisen asunnon kustannukset huomioidaan asiakasmaksulain mukaan vähennyksenä tuloista asumismuodosta riippuen 1–6 kuukauden ajan. Mikäli asiakas on vielä kotiututuksessa laitoshoidosta, voidaan oman asunnon kustannuksia harkinnalla huomioida myös pidemmän kuin laissa määritellyn ajan.

Pitkäaikainen psykiatrinen laitoshoido/ tai vastaava muu kuntoutumiseen tähtäävä pitkäaikainen laitoshoido

Kun laitoshoidon tavoitteena on kuntoutuminen ja edellytysten täytyessä siirtyminen itsenäiseen tai tarpeen mukaiseen tuettuun asumismuotoon. tulee asiakkaan maksukyvyn mukaista maksua määrättäessä huomioida, että asiakkaalle tulee jäädä varoja niihin kuntoutuksen aikana syntyviin menoihin, jotka tulevat hänen itsensä kustannettavaksi. Käyttövara on tällöin vähintään 195 €/kk.

Harkinnanvaraiset alentamisperusteet arvioitaessa asiakasmaksun kohtuullisuutta:

Harkinnanvaraiset erityistarpeet ovat aina asiakaskohtaisia menoja. Ne kytkeytyvät aina asiakkaan kuntoutuksellisiin tavoitteisiin ja niitä voi muodostua mm. seuraavista:

- Sosiaalinen kuntoutus
- Asumisharjoittelun lyhytaikaishoidon asiakasmaksut ja mahdolliset ateriamaksut
- Työtoimintamenot
- Oman asunnon tarve ja ylläpidon kustannukset pidempään kuin laissa määritellysti
- Kuntouttavien kotilomien kustannukset
- Tavallista suuremmat vaatemenot
- Muut hoitosuunnitelman mukaiset erityiset tarpeet, esimerkiksi tietokone, opiskelu
- Ulosottoviranomaisen tai muun velkojan maksusuunnitelman mukainen kuukausierä
- Tarvittaessa kotiin jäävän pienempituloisen puolison toimeentulon turvaaminen

Jos asiakkaalla on perhe, jonka kanssa hän on asunut yhdessä ennen hoidon alkua, tämä otetaan huomioon maksun alentamista harkittaessa. Arvioitaessa asiakasmaksun kohtuullisuutta perheen toimeentuloon nähden otetaan menoina huomioon molempien puolisoitten osalta:

- Asumiskustannukset (vastike, vuokra, sähkö, vesi, lämmitys, kotivakuutus sekä omakotitalossa lisäksi kiinteistövero, tonttivuokra, kiinteistövero sekä muut menot, jotka perustoimeentulotuessakin otetaan huomioon). Näistä vähennetään asumistuki ja muut mahdolliset tulot asumisesta (esim. omakotitalossa vuokratulot)
- Lääkekustannukset enintään sairausvakuutuslain mukaisen vuosiomavastuun suuruisena
- Terveystuettomenot julkisen terveydenhuollon kustannusten mukaisesti. Yksityislääkärin kustannuksia voidaan hyväksyä vain, ellei julkista palvelua ole saatavissa (esim. silmälääkäri).
- Terveystuettomenon ammattihenkilön arvioimat asiakkaan terveyden ja hoidon kannalta välttämättömät muut terveydenhoidon kulut (esim. diabetespotilaan jalkahoito)
- Asiakkaan laitoshoidon maksu ja käyttövara
- Muun perheen mahdolliset palvelutarpeen arvioon perustuvat kotihoidon ja/tai tukipalvelun asiakasmaksut
- Edunvalvojan palkkion perusmaksu.
- Edunvalvonnan tilintarkastusmaksu
- Mahdolliset muille kuin samassa taloudessa asuville perheenjäsenille maksettavat elatusavut
- Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut

Tavanomaisiin elämisen kustannuksiin (ravinto, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot esim. itsehoitolääkkeet, henkilökohtaisesta puhtaudesta ja kodin puhtaudesta

aiheutuvat menot, lehtien tilausmaksut, paikallisliikenteen maksu, puhelimen ja tietoliikenteen käytöstä aiheutuvat menot, harrastus ja virkistysmenot sekä muut vastaavat jokapäiväiset menot) katsotaan jäävän tulojen ja edellä listattujen menojen välinen erotus. Tämän tulee olla vähintään kotona asuvan perheen koon mukainen perustoimeentulotuen perusosan määrä.

Päihdehuollon kuntoutuslaitoshoito

Päihdehuollon kuntouttavasta laitoshoidosta peritään vuorokausimaksu, joka vuonna 2026 on 71,50 €/vrk ja maksukaton täyttymisen jälkeen 26,80 €/vrk €/vrk. Päihdekuntoutus on aina lyhytaikaista.

Laitoshoito sisältää hoidon lisäksi täyden ylläpidon ja asumisen. Itselle jääviä kustannuksia ovat pysyvään kotiin ja asumiseen liittyvät kustannukset, vaatteet, puhelin- ja tietoliikennemaksut, lääkkeet sekä muut tavanomaiseen elämiseen liittyvät kustannukset, kuten asuntolaina, auto, vakuutukset, mahdolliset kuntoutuksen aikaiset kotilomien kustannukset jne. Näitä kustannuksia voidaan harkinnalla hyväksyä menoiksi samojen periaatteiden mukaan kuin edellä muun kuntoutumiseen tähtäävän laitoshoidon kohdalla on mainittu. Arvioitaessa perusteita asiakasmaksun alentamiseen lyhytaikaisen päihdelaitoskuntoutuksen käyttövaraksi voidaan määritellä perustoimeentulotuen perusosa vähennettynä ruuan osuudella (49 %). Käyttövaraksi tulee jäädä vähintään 304 €.

Lyhytaikainen/tilapäinen palvelu

Maksujen osalta sovelletaan pääosin kohtaa Kotihoito. Tällöin huomioidaan menona lisäksi lyhytaikaisesta palvelusta aiheutunut asiakasmaksu/ylläpitomaksu.

Liikkumisen tuki

Liikkumisen tukena järjestetyn kuljetuspalvelun omavastuu on julkisen liikenteen mukainen ja sisältyy pääsääntöisesti perustoimeentulotuen perusosaan. Harkinnalla voidaan soveltaa kohtaa Kotihoito ja huomioida perustellusta syystä aiheutuneet pidempien matkojen omavastuut menona.